

13.2.2019

Päätöksen julkisesta versiosta on poistettu viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24.1 §:n 20 kohdan mukaisena liikesalaisuutena salaiseksi katsotut tiedot. Poistetut kohdat on merkitty asiakirjaan hakasuluin [- -].

Kymenlaakson Sähkö Oy
Yhdystie 7, PL 9
47201 Elimäki

Asia

Energiaviraston päätös koskien Kymenlaakson Sähkö Oy:n energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1227/2011 noudattamista.

Asianosainen

Kymenlaakson Sähkö Oy

Asian vireilletulo

20.10.2017

Selostus asiasta

Markkinakäyttäytyminen

Energiavirasto on saanut 20.10.2017 Nord Pool AS:lta (myöhemmin myös Nord Pool) REMIT-asetuksen 15 artiklan mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan Kymenlaakson Sähkö Oy:n automaattinen kaupankäyntialgoritmi on tehnyt päivän sisällä sähkömarkkinoilla (myöhemmin myös intraday-markkina) virheellisiä tarjouksia 137 kappaletta, joista 123 toimeksiantoa on toteutunut. Seuraavassa taulukossa on kuvattu tarkemmin automaattisen kaupankäyntialgoritmin toiminta 22.9.2017 liittyen intraday-markkinan tuntituotteeseen PH-20170922-11.

22.9.2017 klo:	Tapahtuma
09:06:28 - 09:08:23	KSOY antaa 19 myyntitarjousta hintaan 0 €/MWh. Jokainen myyntitarjous täsmäytyy välittömästi korkeimpaan ostotarjoukseen ja kaupat toteutuvat hintaan 30,4 - 39,5 €/MWh.
09:08:28 - 09:09:23	KSOY antaa 12 myyntitarjousta hintaan 52,6 €/MWh. Jokainen tarjous peruutetaan muutaman sekunnin kuluttua.
09:09:28 - 09:17:43	KSOY antaa 98 myyntitarjousta hintaan 0 €/MWh. Jokainen myyntitarjous täsmäytyy välittömästi korkeimpaan ostotarjoukseen ja kaupat toteutuvat hintaan 28,1 - 41,2 €/MWh.

13.2.2019

09:18:14 - 09:18:18	KSOY antaa 2 ostotarjousta hintaan 0 €/MWh. Jokainen tarjous peruutetaan muutaman sekunnin kuluttua.
09:18:23 - 09:18:48	KSOY antaa 6 ostotarjousta hintaan 44,9 €/MWh. Jokainen tarjous täsmäytyy välittömästi myyntitarjoukseen ja kaupat toteutuvat hintaan 44,7 €/MWh - 44,9 €/MWh.
9:41:00	Nord Pool vastaanotti KSOY:ltä pyynnön koskien KSOY:n tekemien kauppohen peruuttamista, minkä perusteena oli se, että kaupankäyntialgoritmi oli tehnyt virheellisiä toimeksiantoja. Nord Pool ei voinut toteuttaa pyyntöä, sillä se oli Nord Poolin kaupankäynnissä noudatettujen sääntöjen vastainen, koska kauppohen toteutumisesta oli kulunut yli 5 minuuttia ja kaupat olivat toteutuneet muiden toteutuneiden kauppohen hintavaihteluvälin sisällä.

Kaikki Kymenlaakson Sähkö Oy:n (taulukossa KSOY) myynti- ja ostotarjoukset ovat koskeneet määrää 1,1 MWh. Tarjoukset on jätetty markkinalle yksi kerrallaan noin 5 sekunnin välein.

Kymenlaakson Sähkö Oy:n antama selvitys 15.2.2018

Energiavirasto pyysi 29.1.2018 Kymenlaakson Sähkö Oy:ltä selvityksen REMIT-asetuksen noudattamisesta liittyen automaattisen kaupankäyntialgoritmin toimintaan 22.9.2017. Kymenlaakson Sähkö Oy antoi asiassa kirjallisen selvityksen, joka on päivätty 15.2.2018.

Kymenlaakson Sähkö Oy:n Energiavirastolle 15.2.2018 antamassa selvityksessä on todettu seuraavaa:

Kysymyksessä on ollut automaattinen Elbas-kaupankäyntiä (intraday-markkina) toteuttava ohjelmisto (=kaupankäyntialgoritmi).

Selvityksen mukaan virheelliset kaupat johtuivat

[- -]

Kymenlaakso Sähkö Oy:n selvityksen mukaan virhetilanteessa myynnit toteutuivat keskihintaan 36,5 €/MWh, Spot-markkinan keskihinta kyseisellä tunnilla oli 47,17 €/MWh, eli myynnit tapahtuivat selvästi alle Spot-markkinahinnan. Spot-hintaan nähden myynneistä aiheutui ylimääräisiä kustannuksia 128,7 MWh*(47,17-36,5) €/MWh = 1374,23 €. Koska virhekaupan seurauksena Kymenlaakson Sähkö Oy:n sähkötase jäi alijäämäiseksi ja yhtiö joutui ostamaan Elbasiin myydyin määrän takaisin Fingrid Oyj:n tasesähkön myyntihinnalla (ylössäätohinta) tasapainottaakseen taseen, niin todellinen ylimääräinen kustannus oli 128,7 MWh*(63,00-36,5) €/MWh = 3410,55 €.

Perustelut

Kysymyksen asettelu

Asiassa on kysymys siitä, onko Kymenlaakson Sähkö Oy:n tutkinnan kohteena oleva toiminta markkinoilla 22.9.2017 aikavälillä 09:06:28 – 09:18:48 ollut REMIT-asetuksen 5 artiklassa tarkoitettua kiellettyä osallistumista markkinamanipulaatioon tai sen yritykseen energian tukkumarkkinoilla.

Asiaan liittyvä lainsäädäntö

REMIT-asetuksen 2 artiklan 2 kohdassa on määritelty, mitä markkinoiden manipuloinnilla tarkoitetaan.

Markkinoiden manipuloinnilla tarkoitetaan REMIT-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan;

a) sellaisen tukkutason energiatuotteiden kauppaa koskevan liiketoimen suorittamista tai tätä kauppaa koskevan toimeksiannon antamista,

i) joka antaa tai todennäköisesti antaa väärä tai harhaanjohtavia viestejä tukkutason energiatuotteiden tarjonnasta, kysynnästä tai hinnasta;

ii) jolla yksittäinen henkilö tai useampi yhteistyössä toimiva henkilö turvaa tai pyrkii turvaamaan yhden tai useamman tukkutason energiatuotteen hinnan keinotekoiselle tasolle, jollei liiketoimen toteuttaja tai toimeksiannon antaja osoita, että hänen perusteensa tehdä liiketoimi tai antaa toimeksianto on oikeutettu ja että liiketoimi tai toimeksianto on asianomaisen energian tukkumarkkinan hyväksytyjen markkinatapojen mukainen; tai

iii) jossa käytetään tai pyritään käyttämään valheellisia keinoja taikka muunlaista vilpillistä menettelyä tai järjestelyä, jolla annetaan tai todennäköisesti annetaan väärä tai harhaanjohtavia viestejä tukkutason energiatuotteiden tarjonnasta, kysynnästä tai hinnasta;

Markkinoiden manipulointia koskevan kiellon mukaan (REMIT-asetus 5 artikla) ”kielletään osallistuminen markkinoiden manipulointiin ja sen yritys energian tukkumarkkinoilla.”

Asian oikeudellinen arviointi

Energiavirasto on tutkinut asiassa esiin käyneiden tosiasiaselvitysten perusteella täyttääkö Kymenlaakson Sähkö Oy:n toiminta REMIT-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan mukaisen markkinamanipulaation tunnusmerkistön, ja onko Kymenlaakson Sähkö Oy siten mahdollisesti toiminut REMIT-asetuksen 5 artiklan mukaisen markkinoiden manipulointia koskevan kiellon vastaisesti energian tukkumarkkinoilla 22.9.2017 tarkastellulla aikavälillä.

Energiaviraston suorittaman tutkinnan perusteella Kymenlaakson Sähkö Oy:n 22.9.2017 välillä 09:06:28 – 09:18:48 asettamat tuntituotetta PH-20170922-11 koskevat nollihintaiset myyntitarjoukset ovat olleet omiaan vaikuttamaan tuotteen

13.2.2019

kaupankäyntiin intraday-markkinalla. Tarjousten kokonaislukumäärä tuntituotteella on ollut noin kuusi kertaa suurempi kuin muilla lähituntien intraday-tuotteilla keskimäärin. Tämä johtui paitsi Kymenlaakson Sähkö Oy:n poikkeuksellisen suuresta tarjousten määrästä, myös siitä, että muut markkinaosapuolet reagoivat Kymenlaakson Sähkö Oy:n myyntitarjouksiin omia ostotarjouksiaan korottamalla. Toteutuneita kauppvoja tuntituotteella oli myös havaittavissa lukumääräisesti keskimääräistä enemmän. Suuri osa kaupoista oli kooltaan pieniä, mistä johtuen lopullinen tuntituotteen vaihdon kokonaisvolyymi (MWh) ei poikennut huomattavasti lähituntien volyyymistä, mutta oli kuitenkin korkeampi.

Kymenlaakson Sähkö Oy:n nollahintaiset myyntitarjoukset ja niistä välittömästi toteutuneet kaupat saivat erityisesti kaksi muuta markkinaosapuolta korottamaan johdonmukaisesti omia ostotarjouksiaan. Tämä johti tilanteeseen, jossa kauppohen toteutumishinta ensin laski ja nousi sitten merkittävästi lyhyellä aikavälillä, kun markkinaosapuolet pyrkivät aina uuden kaupan syntyessä vuorotellen asettamaan korkeimman ostohinnan. Välillä ostajaosapuolet palasivat takaisin alkuperäiselle ostolaidalle, joka oli noin [- -] €/MWh. Lopputuloksena tuntituotteen hinta vaihteli nopeasti edestakaisin noin [- -] välillä sen 12 minuutin aikana, jolloin Kymenlaakson Sähkö Oy asetti nollahintaiset myyntitarjoukset. "Aito" alin myyntitarjous tuntituotteella oli enimmäen kaupankäynnin aikana noin [- -] €/MWh. Siten vaikka hinta Kymenlaakson Sähkö Oy:n myyntitarjousten aikana vaihteli merkittävästi, pysyi se koko ajan tuntituotteen normaalin hinnan vaihteluvälillä ([- -] €/MWh). Näin ollen mahdollinen hyöty hinnannousuista jäi Kymenlaakson Sähkö Oy:lle vähäiseksi.

Kuitenkin nopea hinnan vaihtelu kahden muun markkinaosapuolen muuttuneen markkinakäyttäytymisen seurauksena osoittaa, että Kymenlaakso Sähkö Oy:n virheelliset tarjoukset antoivat markkinoille harhaanjohtavia viestejä tuntituotteen todellisesta tarjonnasta. Toteutuneita kauppahintoja ei voida myöskään pitää aitoon kysyntään ja tarjontaan perustuvina.

Tällainen nopeasti "sahaava" hinnan kehitys, jonka yksittäinen toimija saa aikaan omilla tarjouksillaan, on ominaista niin sanotulle "layering/spoofing"-markkinamanipulaatiostrategialle, jossa tarjousten syöttö ja peruminen tapahtuu nopeasti, ja markkinoille syntyy virheellinen kuva tarjonnasta ja kysynnästä. Siinä hintaa nostatetaan pienemmillä (tyypillisesti perutuilla) valetarjouksilla, jotta varsinaiselle aitolle myyntitarjoukselle saadaan suurempi hinta. Tällainen toiminta on omiaan täyttämään REMIT-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan i alakohdan ja/tai ii alakohdan markkinamanipulaation määritelmän.

Kymenlaakson Sähkö Oy:n nollahintaisia myyntitarjouksia - jotka vaikuttivat markkinahintaan - ei peruttu, vaan ne toteutuivat kulloisenkin korkeimman ostotarjouksen hinnalla. Vakiintuneen REMIT-tulkinnan mukaan tämä ei täytä layeringille asetettuja tunnusmerkkejä, joiden mukaan lähtökohtaisesti yrityksen on tullut antaa sekä osto- että myyntitarjous, joista joko osto- tai myyntilaidan tarjoukset on muiden markkinaosapuolten tarjousten muututtua sittemmin peruutettu, milloin tarjouksia ei voida pitää aitoina. Kymenlaakson Sähkö Oy:n toiminnan hintavaikutus ei myöskään edellä esitetyin tavoin ole ollut merkittävä, eikä ole näyttöä siitä, että se olisi taloudellisesti hyötynyt toiminnastaan. Energiavirastolle ei ole jäänyt perusteltua syytä epäillä, että kyse olisi ollut suunnitelmallisesta tai tarkoituksellisesta

13.2.2019

kaupankäyntistrategiasta, jossa yhtiö omalla toiminnallaan pyrkisi asettamaan hintoja REMIT-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan ii alakohdan vastaiselle keinoitekoiselle tasolle.

Energiavirasto pitää uskottavana asiassa esiin tulleiden tietojen sekä Kymenlaakson Sähkö Oy:n asiassa esittämän selvityksen perusteella, että kyseessä on ollut kaupankäyntialgoritmien teknisluontoinen virhetoiminta, joka on syntynyt poikkeustilanteessa (palvelimen uudelleenkäynnistys), jossa normaalisti automaattisesti tietystä järjestyksessä käynnistyvien toimintojen käynnistymiseen on puututtu manuaalisesti. Energiavirasto painottaa, että kyseessä oleva teknisluonteinen virhe algoritmien toiminnassa ei tarkoita sitä, etteikö markkinaosapuolen voitaisi katsoa syyllistyneen REMIT-asetuksen 5 artiklan mukaisen markkinoiden manipulaation kiellon rikkomiseen. Energiavirasto toteaa, että REMIT-asetuksen vastaiseksi markkinamanipulaatioksi katsottava 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan i alakohdan mukainen harhaanjohtavan viestin antaminen tuotteen tarjonnasta, kysynnästä tai hinnasta, ei edellytä, että markkinaosapuoli olisi toiminut tarkoituksenaan antaa harhaanjohtavaa viestiä markkinoilla.

Edellä mainituin perustein Energiavirasto katsoo, että Kymenlaakson Sähkö Oy on markkinakäyttäytymisellään antanut harhaanjohtavia viestejä, jotka ovat todennäköisesti vaikuttaneet erityisesti kahden muun markkinaosapuolen markkinakäyttäytymiseen, tarjousmäärien kasvuun ja tarjousten hintoihin kyseisellä tuotteella edellä mainituilla tavoin.

Johtopäätös

Energiavirasto on tutkinut intraday-markkinoiden kaupankäynnissä tapahtuneita muutoksia kyseisellä ajanjaksolla ja arvioinut sitä, täyttääkö Kymenlaakson Sähkö Oy:n toiminta REMIT-asetuksen 5 artiklan mukaisen kielletyn markkinamanipulaation tai sen yrityksen tunnusmerkistön. Energiavirasto on tätä varten arvioinut, ovatko kyseiset virheelliset toimeksiannot antaneet tai todennäköisesti voineet antaa REMIT -asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan i alakohdan mukaisia vääriä tai harhaanjohtavia viestejä tukkutasoenergiatuotteiden markkinoille.

Energiavirasto katsoo edellä mainituin perustein, että Kymenlaakson Sähkö Oy:n markkinakäyttäytyminen on todennäköisesti antanut harhaanjohtavia viestejä tukkutasoenergiatuotteiden tarjonnasta sekä hinnasta 22.9.2017 09:06:28 – 09:18:48 välisenä aikana. Kymenlaakson Sähkö Oy:n markkinakäyttäytyminen kyseisellä aikavälillä täyttää REMIT-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan i alakohdan mukaisen markkinamanipulaatioon osallistumisen määritelmän. Markkinamanipulaatioon osallistuminen on kielletty asetuksen 5 artiklassa.

Asiassa ei ole kuitenkaan käynyt ilmi sellaisia seikkoja, joiden perusteella voitaisiin katsoa, että markkinakäyttäytyminen olisi ollut tarkoituksellista markkinamanipulaatiota. Markkinamanipulaatiota ja sen vaikutuksia on kokonaisuus arvioiden pidettävä muutenkin vähäisinä, ottaen erityisesti huomioon kaupankäynnin hinnan vaihteluväli markkinalla kyseisellä ajanjaksolla. Asiassa ei ole ilmennyt näyttöä siitä, että Kymenlaakson Sähkö Oy olisi hyötynyt automaattisen kaupankäyntialgoritmien virheellisen toiminnan johdosta. Energiavirasto on ottanut asian arvioinnissa huomioon sen, että kyseinen markkinakäyttäytyminen ei ole Energiaviraston tiedon

13.2.2019

mukaan ollut toistuvaa. Lisäksi Kymenlaakson Sähkö Oy on kirjallisessa vastauksessaan ilmoittanut ottaneensa käyttöön riskienhallintatoimenpiteitä vastaavien tilanteiden välttämiseksi jatkossa, ja joita voidaan vastauksen perusteella pitää asianmukaisina ja riittävinä.

Energiavirasto voi määrätä tai esittää määrättäväksi lain sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta 4 luvun mukaisia seuraamuksia. 4 luvun 20 c §:n 2 kohdan nojalla Energiavirasto voi kuitenkin jättää seuraamusmaksun määräämisen esittämättä, rikemaksun määräämättä tai julkisen varoituksen antamatta sillä perusteella, että rikkomusta tai laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä.

Energiavirasto pyytää Kymenlaakson Sähkö Oy:tä kiinnittämään jatkossa erityistä huomiota automaattisen kaupankäyntialgoritmin toimintaan, toimintavarmuuteen ja turvallisuustekijöihin siten, että se ei antaisi vastaavia virheellisiä toimeksiantoja jatkossa.

Ratkaisu

Energiavirasto katsoo, että Kymenlaakson Sähkö Oy on menetellyt REMIT-asetuksen 5 artiklan vastaisesti.

Energiavirasto ei rikkomuksen vähäisyyden vuoksi katso tarpeelliseksi määrätä tai esittää asiassa määrättäväksi sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annettun lain 4 luvun mukaisia seuraamuksia.

Energiavirasto poistaa asian käsittelystä.

Sovellettava lainsäädäntö

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1227/2011, annettu 25 päivänä lokakuuta 2011, energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta, 2 artikla ja 5 artikla, (myöhemmin myös REMIT-asetus)

Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (2013/590), 1 luvun 2 §, 4 luvun 16 § ja 20 c §

[- - Muutoksenhakua koskevat tiedot poistettu, koska kyseessä ei ole muutoksenhakukelpoinen päätös ,vaan julkinen kopio varsinaisesta muutoksenhakukelpoisesta päätöksestä.]